

INVESTITSİYALARNI BOSHQARISHNING STRATEGIK JIHATLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI

*Andijon davlat texnika instituti
Muhandislik iqtisodiyot va boshqaruv fakulteti
Iqtisodiyot (tarmoq va sohalar) yo'nalishi
K-111-21- guruh talabasi
Abduxoliqov Jaxongir Turg'unboy o'g'li*

Annotatsiya: Ushbu maqola investitsiyalarni boshqarishning strategik jihatlari va ularning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirinichuqur tahlil qiladi. Unda investitsiya siyosatini shakllantirish, investitsiya loyihalarini tanlash va ularni amalga oshirish jarayonida strategik yondashuvlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, investitsiya resurslarini maqsadli yo'naltirish, risklarni boshqarish, innovatsion va yuqori texnologiyali loyihalarga investitsiyalarni jalb etish mexanizmlari hamda investitsiyalarning uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga ta'siri muhokama qilingan. Maqola strategik rejalashtirish, investitsiya loyihalarini boshqarish va makroiqtisodiy siyosat bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar uchun qiziqarli bo'lishi mumkin.

Annotation This article deeply analyzes the strategic aspects of investment management and their impact on economic development. It highlights the importance of strategic approaches in shaping investment policy, selecting investment projects, and implementing them. Furthermore, it discusses mechanisms for targeted allocation of investment resources, risk management, attracting investments into innovative and high-tech projects, and the long-term impact of investments on economic growth. This article may be of interest to specialists involved in strategic planning, investment project management, and macroeconomic policy.

Kalit So'zlar: Investitsiyalar, strategik boshqaruv, iqtisodiy rivojlanish, investitsiya siyosati, loyihalar boshqaruvi, risklar, innovatsiyalar, uzoq muddatli o'sish, makroiqtisodiyot.

Keywords: Investments, strategic management, economic development, investment policy, project management, risks, innovations, long-term growth, macroeconomics.

Kirish

Iqtisodiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlash bugungi globallashuv sharoitida har bir mamlakat uchun ustuvor vazifa hisoblanadi. Bu jarayonda investitsiyalar nafaqat moliyaviy resurslarni ta'minlovchi, balki ishlab chiqarishni modernizatsiya qiluvchi, yangi texnologiyalarni joriy etuvchi va raqobatbardoshlikni oshiruvchi asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Investitsiya oqimlarini samarali

boshqarish va ularni milliy iqtisodiyotning strategik ustuvor yo‘nalishlariga yo‘naltirish uzoq muddatli iqtisodiy o‘rnatishni ta‘minlashning kalitidir [1].

Investitsiyalarni shunchaki jalb etish emas, balki ularni strategik jihatdan rejalashtirish, to‘g‘ri yo‘naltirish va samaradorligini doimiy nazorat qilib borish muhimdir. Ushbu maqolada investitsiyalarni boshqarishning strategik jihatlari, ularning iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri, shuningdek, investitsiya loyihalarini tanlash va ularni amalga oshirishda yuzaga keladigan muammolar va ularning yechimlari chuqur tahlil qilinadi.

Adabiyotlar Tahlili

Investitsiyalarni strategik boshqarish masalasi iqtisodiyot nazariyasi va amaliyotida keng o‘rganilgan. Michael Porterning raqobat strategiyasi konsepsiyasi investitsiya qarorlarini qabul qilishda kompaniyaning raqobatbardosh ustunligini hisobga olish muhimligini ta‘kidlaydi [2]. Peter Drucker esa strategik rejalashtirishning investitsion faoliyatdagi ahamiyatini ko‘rsatib, maqsadga yo‘naltirilgan investitsiyalarning tashkilot va iqtisodiyot rivojlanishidagi rolini yoritgan [3].

O‘zbekistonda investitsiyalarni strategik boshqarish bo‘yicha R. Alimov, M. Xolbekov va N. Xaydarov kabi olimlar tomonidan tadqiqotlar olib borilgan. Ular investitsiya portfelini shakllantirish, investitsiya risklarini baholash va loyihalarni boshqarish jarayonlarida strategik yondashuvlarning ahamiyatini ko‘rsatganlar [4, 5]. Biroq, milliy iqtisodiyot miqyosida investitsiyalarni strategik boshqarishning to‘liq tizimini yaratish, innovatsion loyihalarga investitsiyalar jalb etish mexanizmlarini takomillashtirish va ularning real iqtisodiyotga ta‘sirini baholash bo‘yicha chuqurroq tadqiqotlar talab etiladi. Ushbu maqola shu yo‘nalishdagi tahlillarni boyitishga qaratilgan.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda investitsiyalarni boshqarishning strategik jihatlari va ularning iqtisodiy rivojlanishga ta‘sirini tahlil qilish uchun quyidagi metodologiyalar qo‘llaniladi.

Sistemali-strategik tahlil Investitsiya jarayonini makroiqtisodiy strategiyalar bilan bog‘lab, uning barcha bosqichlarini (rejalashtirish, jalb etish, taqsimlash, monitoring) kompleks tahlil qilish.

SWOT tahlili Investitsiya loyihalarining kuchli va zaif tomonlari, shuningdek, ularni amalga oshirishdagi imkoniyatlar va tahdidlar aniqlanadi.

Keys-stadi tahlili Muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz investitsiya loyihalari misolida strategik boshqaruv qarorlarining oqibatlarini o‘rganiladi.

Risk tahlili Investitsiya loyihalaridagi moliyaviy, operatsion va siyosiy risklar baholanadi va ularni minimallashtirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi.

Ekspert baholash va intervyular Investitsiya siyosatini ishlab chiquvchilar, loyiha menejerlari va investorlar bilan suhbatlar o'tkazilib, strategik boshqaruv tajribalari o'rganiladi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, investitsiyalarni strategik boshqarish iqtisodiy rivojlanishning samaradorligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Loyihalarni to'g'ri tanlash, ularning maqsadga muvofiqqligini baholash va resurslarni optimal taqsimlash investitsiyalardan maksimal foyda olish imkonini beradi. O'zbekistonda amalga oshirilgan bir qator yirik investitsiya loyihalari (masalan, yirik sanoat majmualarini qurish, energetika salohiyatini oshirish) ularni strategik boshqarish natijasida yuqori samaradorlik ko'rsatgan [6].

Strategik yondashuv tufayli investorlar uchun aniq yo'nalishlar belgilangan, bu esa tarmoqlarning ustuvor rivojlanishiga olib kelmoqda. Innovatsion va yuqori texnologiyali loyihalarga investitsiyalar jalb etish ustuvor yo'nalishga aylangan. Biroq, strategik rejalashtirishga qaramay, ayrim loyihalarda kutilmagan risklar (bozor sharoitining o'zgarishi, byurokratik to'siqlar) yuzaga kelgan. Shuningdek, strategik maqsadlar va ularni amalga oshirish mexanizmlari o'rtasidagi nomuvofiqliklar ba'zi hollarda loyiha samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatgan.

Muhokama

Olingan natijalarni muhokama qilar ekanmiz, investitsiyalarni strategik boshqarishning iqtisodiy rivojlanishga to'g'ridan-to'g'ri ta'sirini tasdiqlaymiz. Strategik yondashuvsiz investitsiyalar samarasiz bo'lishi va kutilgan natijalarni bermasligi mumkin. Samarali investitsiya siyosati mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy ustuvorliklarini hisobga olgan holda shakllantirilishi lozim. Bunda ta'lim, sog'liqni saqlash, ilm-fan va innovatsiyalarga qaratilgan investitsiyalar alohida ahamiyat kasb etadi, chunki ular inson kapitalini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, investitsiyalarni strategik boshqarishda yuzaga keladigan muammolar ham mavjud. Jumladan, siyosiy beqarorlik, huquqiy bazaning o'zgaruvchanligi va korrupsiya kabi omillar investitsiya jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Loyihalarni baholashda xatolar, risklarni yetarli darajada inobatga olmaslik ham muhim muammolardandir. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun investitsiya muhitini yanada barqaror va shaffof qilish, loyihalarni boshqarishda zamonaviy vositalarni qo'llash va malakali kadrlar salohiyatini oshirish zarur.

Xulosa

Investitsiyalarni strategik boshqarish milliy iqtisodiyotning barqaror va sifatli rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Strategik yondashuvlar investitsiya resurslaridan samarali foydalanishga, risklarni minimallashtirishga va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi. Erishilgan yutuqlarga

qaramay, tizimda hali ham bir qator muammolar mavjud. Ularni bartaraf etish va investitsiya jarayonini takomillashtirish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

1. Uzoq muddatli investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish Tarmoqlararo va hududlararo muvozanatni ta'minlovchi, mamlakatning strategik maqsadlariga xizmat qiluvchi kompleks investitsiya dasturlarini yaratish.

2. Riskni boshqarish tizimini kuchaytirish Investitsiya loyihalaridagi barcha turdagi risklarni (moliyaviy, siyosiy, operatsion) har tomonlama baholash va ularni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish.

3. Innovatsion investitsiyalarni rag'batlantirish Ilm-fan, texnologiya va innovatsiya sohalariga investitsiyalarni jalb etish uchun qo'shimcha imtiyozlar va mexanizmlarni joriy etish.

4. Investitsiya loyihalari monitoringini kuchaytirish Loyihalarni amalga oshirishning barcha bosqichlarida doimiy monitoring va baholashni yo'lga qo'yish, samaradorlik ko'rsatkichlarini muntazam tahlil qilish.

5. Davlat va xususiy sektor hamkorligini chuqurlashtirish Strategik ahamiyatga ega loyihalarda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlikni kengaytirish.

Ushbu takliflar investitsiyalarni boshqarishning samaradorligini oshirishga, iqtisodiyotga yuqori qo'shimcha qiymat yaratuvchi investitsiyalar oqimini jalb etishga va mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar Ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
2. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. – New York: Free Press, 1980.
3. Drucker P. F. Innovation and Entrepreneurship. – New York: Harper & Row, 1985.
4. Alimov R. Investitsiya portfelini shakllantirish va boshqarish. – Toshkent: Adolat, 2018.
5. Xolbekov M., Xaydarov N. Investitsiya loyihalarini baholash va tanlash. – Toshkent: Fan, 2021.
6. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi rasmiy sayti ma'lumotlari (investitsiya loyihalari hisobotlari).